

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

बी.ए. भाग-2

विषय : मराठी (ऐच्छिक)

नवीन अभ्यासक्रम

अध्यापन : 2008-09, 2009-10, 2010-11

परीक्षा : 2009, 2010, 2011

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 2 : मराठी : गद्य

विशेष टिप: या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पाठ्यपुस्तके सूक्ष्म अभ्यासासाठी असतील. दोन्ही पाठ्यपुस्तकांवर लघुत्तरी व दीर्घोत्तरी प्रश्नांबरोबरच वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे प्रश्न विचारण्यात येतील. याशिवाय 'उपयोजित मराठी' चा समावेश या अभ्यासपत्रिकेत करण्यात आला आहे.

पाठ्यपुस्तके

1. आज्ञापत्र - रामचंद्रपंत अमात्य
(संपादक: डॉ. विलास खोले)
2. रारंग ढांग - प्रभाकर पेंढारकर
3. उपयोजित मराठी
अ. वृत्तपत्रासाठी बातमीलेखन
ब. संवादलेखन
क. जाहीर निवेदन

उद्दिष्टे

1. मध्ययुगीन मराठी गद्य वाङ्मयातील सूत्रबद्ध गद्य लेखनाचा परिचय करून देणे.
2. मध्ययुगीन गद्य वाङ्मयाबद्दलची अभिरुची वाढविणे.
3. मध्ययुगीन काळातील समाजजीवनाचा परिचय करून देणे.
4. मध्ययुगीन गद्य वाङ्मयाचे भाषाविशेष समजावून देणे.
5. शिवकालीन भावविश्व, राजनीती, प्रशासन समजावून देणे.
6. प्रशासन, प्रशासन अधिकारी यांची नीती, कर्तव्य, क्षमता समजावून देणे.
7. संवाद, प्रशासनातील निर्णयक्षमता यासंबंधीची कौशल्ये कायदा, एम.बी.ए., जाहिरात, वृत्तपत्रविद्या आदि क्षेत्रात जाणा-या मराठी विद्यार्थ्यांला त्यांच्या भूप्रदेशातील मातृभाषेतील साहित्यातून समजावून देणे.

8. आधुनिक गद्य वाङ्मयाचा परिचय करून देणे.
9. आधुनिक गद्य वाङ्मयाबद्दलची जाण व अभिरुची वाढविणे.
10. समकालीन वाङ्मयीन प्रवाहांचे आकलन होण्यास मदत करणे.
11. आधुनिक गद्य वाङ्मयाचे भाषाविशेष समजावून देणे.
12. मध्ययुगीन ते आधुनिक मराठी गद्य वाङ्मयाचा पट थोडक्यात समजावून देणे.
13. विद्यार्थ्यांमधील लेखनकौशल्य विकसित करणे.
14. विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक उपयोजनाचे ज्ञान वाढविणे.

घटक		तपशील	तासिका
घटक	1	आज्ञापत्रपरिचय, लेखकपरिचय, प्रकरण 1. (शिवाजीराजे, औरंगजेब) प्रकरण 2. (राजाराम, मराठे)	15 तासिका
घटक	2	आज्ञापत्र- प्रकरण 3 (राजा), प्रकरण 4 (प्रधान), प्रकरण 5 (साहुकार)	15 तासिका
घटक	3	आज्ञापत्र- प्रकरण 6 (वतनदार), प्रकरण 7(वृत्ती)	15 तासिका
घटक	4	आज्ञापत्र- प्रकरण 8 (दुर्ग), प्रकरण 9 (आरमार- संरक्षण व्यवस्था)	15 तासिका
घटक	5	रारंग ढांग- निर्मितीप्रक्रिया, लेखकपरिचय व कथानक	15 तासिका
घटक	6	रारंग ढांग- आशयसूत्रे आणि व्यक्तितरेखा	15 तासिका
घटक	7	रारंग ढांग- प्रसंगचित्रण आणि भाषाविशेष	15 तासिका
घटक	8	उपयोजित मराठी अ)वृत्तपत्रासाठी बातमीलेखन ब) संवादलेखन क)जाहीर निवेदन	15 तासिका

अभ्यासासाठी वाचन

अ. मूलभूत वाचन

1. आज्ञापत्र - संपादक- डॉ. विलास खोले, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 2007
2. रारंग ढांग- प्रभाकर पेंढारकर, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, 2003

ब. पूरक वाचन

1. आज्ञापत्र - संपादक - प्र. न. जोशी, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1969
2. आज्ञापत्र - संपादक - अ.रा. कुलकर्णी, मानसन्मान प्रकाशन, पुणे, 2004
3. आज्ञापत्र - श्री.ना.बनहट्टी, सुविचार प्रकाशन मंडळ, नागपूर व पुणे, 1974
4. मराठी संशोधन पत्रिका (जुलै-ऑगस्ट-सप्टेंबर,1979) मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई (डॉ. श्री. गं. मोढे यांचा लेख)
5. लोकसत्ता, दीपावली अंक- 2007, रारंग ढांग- प्रभाकर पेंढारकर
6. निवडक ललित शिफारस, संपादक- म. द. हातकणंगलेकर, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, 1990

क. संदर्भ ग्रंथ

1. प्राचीन मराठी गद्य: प्रेरणा व स्वरूप - श्री. रं. कुलकर्णी
2. गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी - संपादक : विलास खोले
3. टीकास्वयंवर - भालचंद्र नेमाडे
4. अक्षरांचा श्रम केला - विलास सारंग
5. आस्थेचे प्रश्न - रंगनाथ पठारे
6. मराठी कादंबरी:- चिंतन आणि समीक्षा- चंद्रकांत बांदिवडेकर
7. मराठी कादंबरी:- समाजशास्त्रीय समीक्षा- डॉ. रवींद्र ठाकूर
8. निवडक मराठी समीक्षा - संपादक: गो. मा. पवार
9. संवादशास्त्र - श्रीपाद जोशी
10. वृत्तविद्या - स. ह. देशपांडे
11. व्यवहारोपयोगी मराठी - ल. रा. नसिराबादकर

बी.ए.भाग-2

विषय : मराठी (ऐच्छिक)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 3 : मराठी : पद्य
नवीन अभ्यासक्रम

अध्यापन : 2008-09, 2009-10, 2010-11

परीक्षा : 2009, 2010, 2011

विशेष टिप: या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पाठ्यपुस्तके सूक्ष्म अभ्यासासाठी असतील. दोन्ही पाठ्यपुस्तकावर लघुत्तरी, दीर्घोत्तरी प्रश्नांबरोबरच वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे प्रश्न विचारण्यात येतील. याशिवाय 'उपयोजित मराठी' चा समावेश या अभ्यासपत्रिकेत करण्यात आला आहे.

पाठ्यपुस्तके

1. नामदेवांचे निवडक अभंग - (संपादन) शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर
2. नंतर आलेले लोक - अरूण काळे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
3. उपयोजित मराठी
अ. काव्याकलन
ब. प्रसंगावरून पद्यरचना
क. वृत्तपत्रासाठी जाहिरात लेखन

उद्दिष्टे

1. मध्ययुगीन पद्य वाङ्मयाचा परिचय करून देणे.
2. मध्ययुगीन पद्य वाङ्मयाबद्दलची अभिरुची वाढविणे.
3. मध्ययुगीन काळातील समाजजीवनाचा परिचय करून देणे.
4. मध्ययुगीन पद्य वाङ्मयाचे भाषाविशेष समजावून देणे.
5. आधुनिक पद्य वाङ्मयाचा परिचय करून देणे.
6. आधुनिक पद्य वाङ्मयाबद्दलची जाण व अभिरुची वाढविणे.
7. समकालीन वाङ्मयीन प्रवाहांचे आणि जाणिवांचे आकलन होण्यास मदत करणे.
8. आधुनिक पद्य वाङ्मयाचे भाषाविशेष समजावून देणे.
9. मध्ययुगीन ते आधुनिक मराठी पद्य वाङ्मयाचा पट थोडक्यात समजावून देणे.
10. विद्यार्थ्यांमधील काव्याकलन कौशल्य विकसित करणे.
11. विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक उपयोजनाचे ज्ञान वाढविणे.

घटक	तपशील	तासिका
-----	-------	--------

घटक	1	नामदेव: आत्मचरित्र आणि भावजीवन	15 तासिका
घटक	2	नामदेव: तीर्थावळी आणि संतचरित्रे	15 तासिका
घटक	3	नामदेव: नाममहिमा आणि पंढरीमाहात्म्य	15 तासिका
घटक	4	नामदेव: विठ्ठलभक्ती आणि उपदेशवाणी	15 तासिका
घटक	5	नंतर आलेले लोक समकालीन कविता आणि जाणिवा	15 तासिका
घटक	6	नंतर आलेले लोक: आशयसुत्रे	15 तासिका
घटक	7	नंतर आलेले लोक: भाषाविशेष आणि प्रतिमासृष्टी	15 तासिका
घटक	8	उपयोजित मराठी: अ) काव्याकलन ब) प्रसंगावरून पद्यरचना क) वृत्तपत्रासाठी जाहिरात लेखन	15 तासिका

अभ्यासासाठी वाचन:

अ. मूलभूत वाचन:

1. नामदेवांचे निवडक अभंग - शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, 2008
2. नंतर आलेले लोक - अरुण काळे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 2006.

ब. पूरक वाचन:

1. संत नामदेव - हे. वि. इनामदार
2. ज्ञानदेव आणि नामदेव - डॉ. शं. दा. पेंडसे
3. संत नामदेव: एक विजययात्रा - संपादक- डॉ. अशोक कामत व
डॉ. रा. चिं. ठेरे
4. संत नामदेव गाथा - महाराष्ट्र शासन प्रकाशन
5. रॉकगार्डन - अरुण काळे
6. सायनरचे शहर - अरुण काळे

क. संदर्भसाहित्य:

1. पाच संतकवी - शं. गो. तुळपुळे
2. पाच भक्ती संप्रदाय - र. रा. गोसावी
3. यादवकालीन मराठी काव्यसमीक्षा - सुहासिनी इर्लेकर
4. कवितेविषयी - वसंत आबाजी डहाके
5. साठोत्तरी मराठी कविता व कवी - रा. ग. जाधव
6. मराठी कविता: नवी वळणे - प्रकाश देशपांडे-केजकर
7. साठोत्तरी मराठी वाङ्मयातील - संपादक- डॉ. शरणकुमार लिंबाळे
प्रवाह
8. कविता दशकाची - संपादक- मंगेश पाडगावकर आणि इतर,
ग्रंथाली 1980
9. काही मराठी कविता: जाणिवा आणि शैली - सुधीर रसाळ, शारदा प्रकाशन, 1984
10. आधुनिक मराठी कविता - डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले, प्रतिभा प्रकाशन,
1999

11. स्वातंत्रोत्तर मराठी कविता - डॉ.सुषमा करोगल,
प्रतिमा प्रकाशन, 1999
12. दलित कवितेतील नवे प्रवाह - महेंद्र भवरे
- नियतकालिक**
1. आजची एकूण मराठी कविता - जी. के. ऐनापुरे, शब्दवेध अंक 23,
बुलढाणा.
2. गेल्या दशकातील काही कविता: - एकनाथ पगार, अभिधाननंतर, जानेवारी ते
काही नोंदी जून 2003, मुंबई
3. जागतिकीकरण आणि संस्कृती : तेंव्हा आणि आता- अविनाश सप्रे
विचार: अभिधाननंतर, दिवाळी 2005
4. इतिहासावरील विषाणू दाखविणारी - रंगनाथ पठारे- कविता-रती
कविता दीपावली-2007
5. पहिल्या धारेची कविता - इंद्रजित भालेराव,साधना, 3नोव्हें.,2007
6. नंतर आलेले लोक - विलास सारंग, शब्दवेध, डिसें.2007
7. नंतर आलेले लोक: - एकनाथ पगार/उर्मी, एप्रिल-मे-जून 2007
मूळच्या लोकांचे करुणास्तोत्र
8. सृजनात्मक लेखन - आनंद पाटील
9. कविता फुलते अशी - वा. रा. ढवळे
10. व्यावहारिक मराठी - सयाजीराव मोकाशी व रंजना नेमाडे
11. जाहिरातीचं जग - यशोदा भागवत,मौज प्रकाशन, 2007

टीप: उपयोजित मराठीसाठी अवांतर वाचन म्हणून भाषिक कौशल्य, व्यवसाय कौशल्य, व्यक्तिमत्त्व विकास या संबंधित उत्तम पुस्तकांचा वापर करावा. संदीप खरे (मौनाची भाषांतरे), प्रवीण दवणे (ललितलेख), सुधीर मोघे, पी. सावळाराम, ग. दि. माडगुळकर, जगदीश खेबूडकर, कुसुमाग्रज (विशाखा, प्रवासी पक्षी), शांता शेळके, इंदिरा संत, ना. धों. महानोर, नामदेव ढसाळ, ग्रेस यांच्या कविता संग्रहांचा वापर करावा. उपयोजित कौशल्याचा मराठी जिंगललेखन, ग्राफिटीलेखन या साठी उपयोग होईल असे पहावे.